ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lietas Nr.A43010911
Lietas arhīva Nr. A43-0010-19/13
ECLI:LV:ADAT:2019:0830.A43010911.4.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2019.gada 30.augustā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Sanita Kanenberga,
tiesneses Indra Meldere un Anita Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „Tovtra" pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru SIA „Tovtra" tiktu atlīdzināti mantiskie zaudējumi 19 488,48 *euro* apmērā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja SIA „Tovtra" 2011.gada 25.februārī vērsās ar iesniegumu Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā (turpmāk – komisija), lūdzot atlīdzināt zaudējumus, kas tai radušies sakarā ar to, ka komisija laikā no 2006.gada 1.marta līdz 2010.gada 1.aprīlim nebija noteikusi elektroenerģijas realizācijas vidējos tarifus, proti, tarifus, par kādiem atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likuma 30.panta pirmajai daļai ražotāji, kas elektroenerģijas ražošanai izmanto atjaunojamos energoresursus, bija tiesīgi pārdot elektroenerģiju publiskajam tirgotājam.

[2] Komisija 2011.gada 6.aprīlī sniedza atbildi Nr.1-2.21/1514, ar kuru atteica pieteicējai atlīdzināt zaudējumus, norādot turpmāko.

Komisija ar 2010.gada 7.aprīļa lēmumu Nr.123 „Par iesniegumiem elektroenerģijas realizācijas vidējā tarifa noteikšanai" (turpmāk – lēmums Nr.123) ir izpildījusi Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 26.septembra spriedumu lietā Nr.A42379306, ar kuru komisijai bija uzlikts par pienākumu izskatīt pēc būtības biedrības „Mazā hidroenerģētikas asociācija" (turpmāk – biedrība) un ZS „Dzirnavas" 2006.gada 24.februāra iesniegumus. Minētās tiesvedības ietvaros pieņemtajos tiesu nolēmumos komisijai nav uzlikts par pienākumu noteikt elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu par noteiktu pagātnes laika posmu. Līdz ar to lēmumā Nr.123 nebija pamata noteikt, ka elektroenerģijas realizācijas vidējais tarifs, ar to saprotot elektroenerģijas tirdzniecības vidējo tarifu saistītajiem lietotājiem, uz biedrību un ZS „Dzirnavas" attiecināms ar atpakaļejošu datumu, kā to lūdz arī pieteicēja.

Ņemot vērā, ka šobrīd noris tiesvedība, kuras ietvaros tiesa pārbaudīs komisijas pienākumu noteikt elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu par noteiktu pagātnes posmu, komisijai nav pamata lemt par pieteicējas pieprasīto zaudējumu atlīdzinājumu. Ja šīs tiesvedības rezultātā tiks pieņemts un spēkā stāsies tiesas spriedums, kuru izpildot komisijai būs jānosaka attiecīgs tarifs par pagātnes laika posmu, tikai pēc šāda lēmuma pieņemšanas komisijai būtu iespējams objektīvi izvērtēt pieteicējas pieprasīto zaudējumu atlīdzināšanu.

[3] Administratīvajā apgabaltiesā 2011.gada 13.maijā saņemts pieteicējas pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu atlīdzināti zaudējumi 19 444,57 latu apmērā.

Pieteikumā ietverti turpmāk minētie apsvērumi.

[3.1] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 26.septembra spriedumu lietā Nr.A42379306 (atstāts spēkā ar Senāta 2010.gada 11.marta spriedumu lietā Nr.SKA-6/2010) tika apmierināts biedrības pieteikums, atzīstot par prettiesisku komisijas 2006.gada 24.marta lēmumu Nr.78 un uzliekot komisijai par pienākumu izdot administratīvo aktu.

Izpildot Administratīvās apgabaltiesas spriedumu, komisija pieņēma lēmumu Nr.123, nosakot, ka ar komisijas 2010.gada 31.marta lēmumu Nr.118 „Par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2010.gada 17.februāra lēmuma Nr.60 piemērošanu" noteiktais elektroenerģijas vidējais tarifs saistītajiem lietotājiem piemērojams kā elektroenerģijas realizācijas vidējais tarifs attiecībā uz iesniedzējiem. Minētie lēmumi faktiski nosaka elektroenerģijas tirdzniecības vidējo tarifu saistītajiem lietotājiem, sākot ar 2010.gada 1.aprīli.

[3.2] Komisijas prettiesiskā un vainojamā rīcība, kas izpaudusies kā elektroenerģijas vidējā realizācijas tarifa nenoteikšana laika periodā no 2006.gada 1.marta līdz 2010.gada 1.aprīlim, atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumam (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) ir nodarījusi zaudējumus pieteicējai, liedzot tai pārdot elektroenerģiju par tādu obligātā iepirkuma cenu, kādu paredzēja Elektroenerģijas tirgus likuma 30.panta pirmā daļa, t.i., par elektroenerģijas vidējo realizācijas tarifu.

Pieteicējas zaudējumus veido starpība starp cenu, kuru obligātā iepirkuma ietvaros pieteicējai ir samaksājis publiskais tirgotājs, un cenu, par kādu publiskajam tirgotājam būtu jāiepērk elektroenerģija, ja komisija atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likuma 30.panta pirmās daļas prasībām būtu noteikusi elektroenerģijas vidējo realizācijas tarifu. Pieteicēja ir aprēķinājusi zaudējumus par laika periodu no 2006.gada 1.marta līdz 2009.gada 30.septembrim 19 444,57 latu apmērā, izmantojot to cenu, kas noteikta atbilstoši komisijas noteiktajam elektroenerģijas vidējam tarifam saistītajiem lietotājiem attiecīgajā periodā.

Ievērojot to, ka laika periodā no 2006.gada 1.marta līdz 2008.gada 1.oktobrim komisija nenoteica vidējos elektroenerģijas realizācijas tarifus, šim periodam pieteicēja ir aprēķinājusi zaudējumus, ievērojot komisijas noteiktā elektroenerģijas realizācijas vidējā tarifa (sākot no 2008.gada 1.oktobra) vidējo procentuālo attiecību pret AS „Latvenergo" apstiprināto tarifu grupā T-1.

[4] Komisija 2011.gada 14.jūlija rakstveida paskaidrojumos pieteikumu neatzīst un lūdz noraidīt, pamatojoties uz turpmāk minēto.

[4.1] Komisija ir izpildījusi Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 26.septembra spriedumā lietā Nr.42379306 uzlikto pienākumu un ir izdevusi lēmumu Nr.123. Tas ir atzīts arī Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 9.jūnija lēmumā.

Minētais spriedums nesatur pieteicējas secinājumu par to, ka atbildētāja būtu pieļāvusi prettiesisku bezdarbību, nenosakot vidējo elektroenerģijas tarifu laika posmā no 2006.gada 1.marta līdz 2010.gada 1.aprīlim. Šāds secinājums nav atrodams arī Senāta 2010.gada 11.marta spriedumā lietā Nr.A42379306.

Biedrība un ZS „Dzirnavas" Administratīvajā apgabaltiesā vērsušās ar pieteikumu par lēmuma Nr.123 atcelšanu daļā un labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu (lieta Nr.A43004810), minētajā lietā notiek tiesvedība un tajā nav taisīts spriedums.

No minētā izriet, ka nav tāda spēkā stājušās tiesas sprieduma, kurš nodibinātu, ka komisija būtu pieļāvusi prettiesisku bezdarbību, nenosakot vidējo elektroenerģijas tarifu laika posmā no 2006.gada 1.marta līdz 2010.gada 1.aprīlim.

[4.2] Pieteicēja nav iepriekš minēto administratīvo lietu dalībniece. Pieteicējas apsvērumam, ka pieteicēja ir biedrības dalībniece, kuras interesēs tika iesniegti pieteikumi tiesā, nav pierādījumu.

Nav izpildījušies Administratīvā procesa likuma astotajā nodaļā un Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 17.pantā noteiktie priekšnoteikumi zaudējumu atlīdzinājuma prasībai, proti, nav pabeigta attiecīgās administratīvās lietas izskatīšana pēc būtības, un iestādei nav pamata lemt par pieteicējas iesniegumu par atlīdzinājumu. Līdz ar to ir pamats izbeigt tiesvedību lietā vai to apturēt līdz sprieduma lietā Nr.A43004810 spēkā stāšanās brīdim.

[4.3] Pieteicēja kā zaudējumus norādījusi neiegūto peļņu. Pieteicējas prasījums balstīts tikai uz pieteicējas pašas pieņēmumiem par to, kādā apmērā komisijai būtu jānosaka elektroenerģijas realizācijas vidējais tarifs. Šāda zaudējumu aprēķināšana neatbilst Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta noteikumiem.

Komisija nav izdevusi metodiku elektroenerģijas realizācijas vidējā tarifa noteikšanai minētajam laika posmam un pēc būtības nav iespējams noteikt tarifu aprēķināšanas metodiku ar atpakaļejošu datumu, jo tas ir pretrunā ar likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 13.pantā noteikto komisijas darbības atklātuma principu. Pat ja tas būtu iespējams, nav nekāda pamata uzskatīt, ka attiecībā pret pieteicēju piemērojamais tarifs būtu lielāks nekā faktiski piemērotais.

[4.4] Izpildot apgabaltiesas lēmumu, komisija ar 2013.gada 30.septembra vēstuli Nr.1-2.21/2721 iesniegusi aprēķinu par elektroenerģijas realizācijas vidējā tarifa vērtību attiecībā uz pieteicēju laika posmā no 2006.gada 1.marta līdz 2010.gada 1.aprīlim.

[5] Administratīvajā apgabaltiesā saņemti pieteicējas iebildumi par komisijas veikto aprēķinu. Pieteicēja uzskata, ka komisija nav izpildījusi apgabaltiesas uzlikto pienākumu, nav veikusi aprēķinu par vidējo elektroenerģijas realizācijas tarifu. Komisija ir aprēķinājusi vidējās importētās elektroenerģijas cenas, t.i., cenas, par kādām AS „Latvenergo" vai citi elektroenerģijas piegādātāji ir iegādājušies elektroenerģiju tālākpārdošanai patērētājiem, nevis cenu, par kādu elektroenerģija ir pārdota patēriņam (realizēta elektroenerģija). Bez tam komisijai bija jāanalizē Elektroenerģijas tirgus likuma 30.panta pirmā daļa kopsakarībā ar Enerģētikas likuma VII nodaļu, tajā skaitā 40.pantu.

[6] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 11.februāra lēmumu nolemts pieaicināt lietā atbildētājas Latvijas Republikas pusē iestādes Ekonomikas ministriju un Finanšu ministriju.

[7] Finanšu ministrija rakstveida paskaidrojumos pieteikumu neatzīst, norādot turpmāk minētos apsvērumus.

[7.1] Saskaņā ar Komercdarbības atbalsta kontroles likuma 9.panta pirmās daļas 1.punktu Finanšu ministrija veic plānoto atbalsta programmu vai individuālo atbalsta projektu paziņojumu sākotnējo izvērtēšanu. Finanšu ministrija ir veikusi sākotnējo izvērtējumu komercdarbības atbalstam kompensācijas veidā, kas potenciāli varētu tikt ieviests, ja tiesa lietā pieņemtu spriedumu, nosakot pienākumu atlīdzināt zaudējumus pieteicējai.

Izvērtējot atbilstību Līguma par Eiropas Savienības darbību 107.panta 1.punktam, konstatējams, ka pieteicēja ir saimnieciskās darbības veicēja, ka publisko resursu piešķiršana pieteicējai ar tiesas spriedumu kompensācijas veidā atbilst jēdzienam „valsts līdzekļi", ar to pieteicējai tiktu sniegtas tādas pašas ekonomiskās priekšrocības, kas tai būtu atbalsta

atjaunojamās elektroenerģijas ražotājiem ietvaros, un ar to pieteicēja iegūtu selektīvu priekšrocību, ar kuru varētu tikt uzlabota pieteicējas konkurētspēja salīdzinājumā ar citiem saimnieciskās darbības veicējiem, darbojoties liberalizētā elektroenerģijas nozarē. Līdz ar to šāds pasākums atbilst visām komercdarbības atbalstu raksturojošām pazīmēm, un tas kvalificētos kā jauns komercdarbības atbalsts, uz kuru pilnīgi attieksies komercdarbības atbalsta kontroles mehānisms, kas noteikts Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.pantā.

[7.2] Eiropas Komisijas lēmumā SA.43140 veiktais saderības izvērtējums aptver sniegto atbalstu no 2007.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 31.decembrim. Minētajā lēmumā netika veikta zaudējumu atlīdzināšanas izvērtēšana, kas ir pieteikta konkrētajā lietā, jo tā nebija paziņota Eiropas Komisijai.

Ja Eiropas Komisija veiks atbalsta pasākuma – Administratīvās apgabaltiesas sprieduma par zaudējumu atlīdzināšanu pieteicējai izpildi – saderības ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu izvērtējumu, tā vērtēs Eiropas Komisijas paziņojuma „Pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai 2014.-2020.gadam" (2014/C 200/01), tai skaitā 3.2.5.sadaļā, noteikto nosacījumu izpildi. Ja Eiropas Komisija konstatēs, ka šāda kompensācija, kas noteikta ar apgabaltiesas spriedumu lietā, neatbilst nosacījumiem, šāds atbalsta pasākums būs uzskatāms par nesaderīgu ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu.

[7.3] Lai novērstu risku, ka apgabaltiesas sprieduma izpildes rezultātā tiks piešķirts jauns komercdarbības atbalsts, ka potenciāli var kvalificēties kā nesaderīgs ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu, pirms sprieduma pasludināšanas tas ir paziņojams Eiropas Komisijai, ievērojot procesuālos nosacījumus, kas noteikti regulā Nr.2015/1589. Būtiski ir ievērot minētās regulas 3.pantā nostiprināto principu, ka atbalstu, par kuru ir nepieciešams iesniegt paziņojumu Eiropas Komisijai, nedrīkst izmaksāt, kamēr Eiropas Komisija nav pieņēmusi lēmumu, kas nosaka komercdarbības atbalsta saderību ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu.

Ņemot vērā, ka pēc būtības pienākums atlīdzināt zaudējumus būs Ekonomikas ministrijai, kas atbildīga par atbalsta pasākuma ieviešanu lietā un kas ir vadošā valsts pārvaldes iestāde ekonomiskās (enerģētikas) politikas jomā, Ekonomikas ministrija tiks uzskatīta par atbalsta sniedzēju konkrētā sprieduma izpildē un būs atbildīgā iestāde par atbalsta pasākuma paziņojuma nosūtīšanu Eiropas Komisijai atbilstoši Līguma par Eiropas Savienību 108.panta 3.punktam.

[7.4] Ņemot vērā Eiropas Komisijas veiktās komercdarbības atbalsta kontroles obligāto raksturu, saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 108.pantu pieteicējai šajā lietā nevar rasties tiesiskā paļāvība uz komercdarbības atbalsta saņemšanu līdz brīdim, kamēr Eiropas Komisija, īstenojot savas ekskluzīvās tiesības, neizvērtēs plānotā pasākuma saderību ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu.

[8] Ekonomikas ministrija rakstveida paskaidrojumos pieteikumu neatzīst, norādot, ka pieteicējas prasība nevar tikt uzskatīta par zaudējumu atlīdzības prasību. Gadījumā, ja pieteicējas prasība tiks apmierināta, tiesai būtu jāvērtē, vai ar šādu spriedumu netiks piešķirts jauns komercdarbības atbalsts.

[9] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 30.novembra lēmumu tiesvedība lietā apturēta līdz brīdim, kad stāsies spēkā galīgais Eiropas Komisijas lēmums lietā SA37970 (šobrīd lieta SA.43140 (2015/NN)) „Atbalsts elektroenerģijas ražotājiem".

Ar Administratīvās apgabaltiesas 2018.gada 20.jūnija lēmumu nolemts lūgt Eiropas Komisiju sniegt atzinumu par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu lietā.

2018.gada 17.decembrī Administratīvajā apgabaltiesā saņemts Eiropas Komisijas 2018.gada 12.decembra atzinums (turpmāk – Eiropas Komisijas atzinums). Ar Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 21.janvāra lēmumu tiesvedība lietā atjaunota.

[10] Administratīvajā apgabaltiesā saņemti komisijas apsvērumi par Eiropas Komisijas atzinumu. Apsvērumos norādīts turpmākais.

[10.1] Tiesa nevar noteikt atbildētājam pienākumu atlīdzināt pieteicēju ieskatā radušos zaudējumus neatkarīgi no Līgumā par Eiropas Savienības darbību ietvertā valsts atbalsta regulējuma. Tiesai ir jāvērtē, vai netiks pārkāpti noteikumi par valsts atbalstu. Neskatoties uz pieteikuma formu, tas ir vērsts uz valsts atbalsta apiešanu.

Gadījumā, ja tiek apstiprināts, ka tirgus liberalizācija ir notikusi jau pirms 2007.gada 1.jūlija, jebkāds atbalsts, kas piešķirts pirms minētā datuma, būtu valsts atbalsts Līgumā par Eiropas Savienības darbību 107.panta 1.punkta nozīmē. Ņemot vērā, ka uz to neattiektos Eiropas Komisijas lēmums SA.43140, tas tiktu kvalificēts kā jauns atbalsts, uz kuru attiecas paziņošanas pienākums Eiropas Komisijai.

Komisija pievienojas apgabaltiesas 2018.gada 20.jūnija lēmumā ietvertajai pozīcijai, ka kvalificētajiem elektroenerģijas lietotājiem tirgus bija atvērts jau no 1998.gada 6.oktobra. Līdz ar to kopš tirgus liberalizācijas uzsākšanas jebkāda atbilstoši vēsturiskajam regulējumam pieteicējai papildus izmaksājamā summa uzskatāma par jaunu valsts atbalstu, proti, tādu, kas nepastāvēja Latvijas Republikai, kļūstot par Eiropas Savienības dalībvalsti un kas nav jebkad saskaņots ar Eiropas Komisiju.

Ja tiesa lemtu par labu pieteicējai, atbilstoši spēkā esošajam regulējumam jebkuru papildu līdzekļu izmaksa esošajos tiesiskajos apstākļos būtu uzskatāma par jaunu valsts atbalstu, kas pirms piešķiršanas jāsaskaņo ar Eiropas Komisiju. Ja valsts atbalsts nav bijis paziņots un nepastāv Eiropas Komisijas lēmums, ar kuru atbalsts tiek atzīts par saderīgu, nav ievēroti Līgumā par Eiropas Savienības darbību 108.panta trešās daļas noteikumi. Ievērojot minēto konkrētajos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos valsts atbalstu nebija tiesiska pamata piešķirt, jo tas nebija paziņots Eiropas Komisijai.

[10.2] Atbilstoši Eiropas Savienības tiesas atziņām, ja tiesas ieskatā pieteicējas prasījums pilnībā vai daļā ir atzīstams par pamatotu, līdz brīdim, kamēr Eiropas Komisija nav sniegusi atzinumu par kompensācijas saderīgumu, tiesai nav pamata taisīt spriedumu par pieteicējas pieprasīto kompensāciju par konkrēto laika periodu.

[10.3] Ja tiesa uzskatītu, ka valsts iestādēm saskaņā ar valsts tiesību aktiem bija pienākums palielināt obligātā iepirkuma tarifus par Eiropas Komisijas atzinumā minēto laiku, tad jāvērtē, vai uz šāda palielināta tarifa pamata piešķirtais kompensācijas apmērs joprojām atbilst Eiropas Komisijas lēmumā SA.43140 norādītajiem nosacījumiem. Jebkāds atbalsts, kas piešķirts saskaņā ar paziņoto shēmu, bet neatbilst Eiropas Komisijas lēmuma SA.43140 nosacījumiem, būtu jauns atbalsts, kas ir pakļauts saderīguma izvērtējumam no Eiropas Komisijas puses.

Lietā īpaši svarīga ir Eiropas Komisijas atzinuma 33.punktā minētā atziņa par samērīguma nosacījumu, ka atbalsts nedrīkst pārsniegt atšķirību starp elektroenerģijas ražošanas izmaksām, kas rodas, ražojot elektroenerģiju, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un elektroenerģijas tirgus cenu. Enerģētikas likuma 40.pantā noteiktais tarifs nebija saistīts ar faktiskajām izmaksām vai ieguldījumiem. Līdz ar to, ja atbildētājs būtu pieņēmis lēmumu par tarifa palielināšanu, būtu pamats konstatēt šāda atbalsta neatbilstību samērīguma principam. Pieteicēja prasījumu nav pamatojusi ar apsvērumiem, kas pierāda pieprasītās atlīdzības sasaisti ar elektroenerģijas ražošanas izmaksām, jauna valsts atbalsta piešķiršanas jeb pozitīva tiesas sprieduma gadījumā.

[10.4] Hidroelektrostacijām, attiecībā uz kurām Ekonomikas ministrija ir pieņēmusi pārkompensācijas lēmumus, kuros konstatēts, ka attiecīgie pieteicēji ir bijuši pārkompensēti un tāpēc tiem jāpiemēro cenas diferencēšanas koeficients pārkompensācijas novēršanai, nav iespējams piešķirt jebkādu citu jaunu valsts atbalstu. Šādā gadījumā no jauna piešķirtais valsts atbalsts automātiski novestu pie pieteicēju pārkompensācijas. Savukārt pārkompensācijas nepieļaujamība un ražotāju iekšējās peļņas normas ierobežošana līdz 9% ir viena no pamatprasībām, kas izriet no Eiropas Komisijas lēmuma SA.43140. Līdz ar to pieteicēju prasījumus lietās pēc būtības nav iespējams apmierināt. Attiecīgi nav konstatējams šādu pieteicēju tiesību un tiesisko interešu aizskārums, lietas apstākļi norāda uz tiesiskā strīda neesamību lietās, un tas ir pamats lietas izbeigšanai.

[10.5] Atbilstoši Eiropas Komisijas atzinumam jautājumi, kas attiecas uz saderības novērtējumu, ietilpst Eiropas Komisijas ekskluzīvajā kompetencē, un apgabaltiesa nav kompetenta lemt par to, vai pasākums, kas neietilpst Eiropas Komisijas lēmuma SA.43140 darbības jomā, varētu būt saderīgs ar iekšējo tirgu. Par laiku no 2007.gada 1.janvāra līdz atbalsta perioda beigām apgabaltiesa var vērtēt, ciktāl summas palielinājums atbilst Eiropas Komisijas lēmumā SA.43140 noteiktajiem kritērijiem.

[10.6] Lietā būtisks būs Satversmes tiesas spriedums lietā Nr.2018-16-03.

[11] Administratīvajā apgabaltiesā saņemti Ekonomikas ministrijas apsvērumi par Eiropas Komisijas atzinumu. Ekonomikas ministrija norāda, ka saistībā ar elektroenerģijas tirgus liberalizāciju Latvijā var nošķirt vairākus posmus, bet par elektroenerģijas tirgus liberalizācijas datumu Latvijā ir uzskatāms 2007.gada 1.jūlijs. Lietās, kurās attiecībā uz pieteicēju elektrostacijām ir veikti aprēķini, izmantojot Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumu Nr.262 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību" (turpmāk – noteikumi Nr.262) 10.pielikumu, un pieņemti lēmumi par cenas diferencēšanas koeficienta, kas ir mazāks par 1, pārkompensācijas novēršanai piemērošanu, un šie lēmumi nav pārsūdzēti un ir stājušies spēkā, pieteicēju pieteiktā prasība par kompensāciju būtu noraidāma. Piešķirot papildu jaunu atbalstu/kompensāciju, to pārkompensācija palielinātos un Ekonomikas ministrijai būtu jāpieņem jauns lēmums par vēl mazāka cenu diferencēšanas koeficienta piemērošanu nākotnes elektroenerģijas iepirkuma cenai, lai samazinātu to nākotnes ieņēmumus no elektroenerģijas pārdošanas obligātā iepirkuma ietvaros par to lielumu, par kādu pieteicējiem tiktu piešķirts atbalsts.

[12] Administratīvajā apgabaltiesā saņemts pieteicējas viedoklis par Eiropas Komisijas atzinumu, kurā norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

[12.1] Eiropas Komisijas atzinumā norādīts, ka līdz 2007.gada 1.jūlijam nav pastāvējusi diskriminācija. Daļa no pieteikuma attiecas uz šo periodu, uz to neizpildās Līguma par Eiropas Savienības darbību 107.panta tvēruma viens no kritērijiem.

Ar Eiropas Komisijas lēmumu SA.43140 nav saskaņota iespējamā atbalsta shēmu, par kuru iesniegts pieteikums, kaut arī par šo atbalstu Eiropas Komisijai bija sniegta informācija. Eiropas Komisija nav arī ierosinājusi pārkāpuma procedūru.

[12.2] Apgabaltiesas secinājumi par tirgus atvēršanu no 2005.gada 8.jūnija, uz kuriem arī atsaukusies Eiropas Komisija savos apsvērumos, nevarēja tikt izdarīti konkrētajā lietas iztiesāšanas stadijā un ir aplami. Uz to, ka elektroenerģijas tirgus atvēršanas datums ir 2007.gada 1.jūlijs, vairākkārt ir norādījusi Ekonomikas ministrija. Tas varēja novest pie lietas faktiskajiem apstākļiem neatbilstoša Eiropas Komisijas atzinuma.

[12.3] Ievērojot Eiropas Komisijas atzinuma 42.punkta apsvērumus, apgabaltiesa nevar izspriest lietu pēc būtības, kamēr Eiropas Komisija nav pieņēmusi galīgo lēmumu par šāda atbalsta pieļaujamību. Pieteicēja pievienojas Finanšu ministrijas apsvērumiem, ka pirms lietas izspriešanas pēc būtības apgabaltiesai jānosaka Ekonomikas ministrijai, lai tā iesniedz paziņojumu Eiropas Komisijā, kas atbilstoši tās ekskluzīvajai kompetencei lemtu par valsts atbalstu un tā saderīgumu. Pieteicējas ieskatā nav izšķirošas nozīmes, vai pareizs ir atbildētāju viedoklis par to, ka būtu jauns atbalsts, kurš noteikts ar tiesas spriedumu, vai pieteicējas viedoklis, ka tas ir pastāvošs atbalsts, jo tas būtu jāsaskaņo ar Eiropas Komisiju pēc 2007.gada 1.jūlija vai iestāšanās procesā.

[12.4] Ar spēkā esošiem tiesu spriedumiem ir atzīts, ka komisija ir rīkojusies patvaļīgi un prettiesiski. Komisija savas

rīcības prettiesiskumu nekad nav attaisnojusi ar to, ka atbalsts nav bijis saskaņots. Šāds arguments par atbalsta saskaņošanu ir izvirzīts tikai lietās, kur tika pieteikti kompensācijas prasījumi. Saskaņošanas pienākums ir nacionālās valsts, nevis pieteicējas pienākums. Valsts nevar atsaukties uz to, ka savas saistības tā nepildīs, tādēļ ka tā nav veikusi tai noteikto pienākumu (ja tāds bija jāveic).

Valsts nav veikusi saskaņošanu ar Eiropas Komisiju, jo neuzskatīja tās shēmu par atbalsta shēmu. Atbilstoši Ekonomikas ministrijas norādītajām atsaucēm tikai pēc Eiropas Savienības Tiesas 2008.gada 17.jūlija sprieduma lietā Nr.C-206/06 ir mainījusies pieeja.

[12.5] Ekonomikas ministrijas lēmumi par pārkompensāciju ir pieņemti attiecībā uz tiem atbalsta pasākumiem, kas saskaņoti ar Eiropas Komisijas lēmumu SA.43140, taču tie neskar pieteikumos ietvertos prasījumus. Noteikumi Nr.262 nosaka iekšējās peļņas normu 9 %, tā ir noteikta uz Ministru kabineta noteikumiem attiecināmo atbalsta periodu. Neviens normatīvais akts neparedz, ka iekšējās peļņas norma 9 % apmērā būtu attiecināma uz periodu pirms Eiropas Komisijas lēmumā SA.43140 norādītās saskaņotās atbalsta shēmas ieviešanas.

[12.6] Pieteicēja uztur viedokli, ka ar tiesas spriedumu netiks piešķirts jauns atbalsts, bet atbalsts ir uzskatāms par pastāvošu atbalstu, un iepirkuma cenas maiņa nav uzskatāma par pastāvošā atbalsta grozījumiem. Tiesības pārdot elektroenerģiju par likumā noteikto cenu pieteicējai ir piešķirtas uz likuma pamata vēlākais 2003.gada 1.janvārī, kad bija jāuzsāk hidroelektrostaciju ekspluatācija. Pēc minētā termiņa nevienai elektrostacijai uz Enerģētikas likuma pamata nevarēja vairs tikt piešķirts obligātais iepirkums. Pieteikumā ietvertais prasījums izmaksāt starpību starp faktiski samaksāto iepirkuma cenu un cenu, kas pieteicējai bija noteikta ar likumu, nepārkāpj Līguma par Eiropas Savienības darbību 108.panta 3.punktu, jo šie prasījumi attiecas uz valsts pienākuma izpildi, ko tā uzņēmusies pirms Latvijas Republikas iestāšanās Eiropas Savienībā.

[13] Finanšu ministrija 2019.gada 1.februārī sniegusi viedokli par Eiropas Komisijas atzinumu, 2019.gada 11.martā – par komisijas iesniegtajiem apsvērumiem un 2019.gada 19.martā – par pieteicējas viedokli. Viedokļos norādīts turpmāk minētais.

[13.1] Ņemot vērā, ka apgabaltiesas spriedums lietā var kvalificēties kā jauns komercdarbības atbalsts, no komercdarbības atbalsta piešķiršanas viedokļa nav nozīmes, kad faktiski notika elektroenerģijas tirgus liberalizācija Latvijā. Piešķirot šādu atbalstu, tā saderība ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu būtu jāvērtē atbilstoši sprieduma stāšanās brīdī aktuālajam komercdarbības atbalsta regulējumam.

[13.2] Eiropas Komisija atzinuma 27.apsvērumā ir skaidri norādījusi, ka prasības nevar tikt uzskatītas par zaudējumu atlīdzības prasību, un, apmierinot pieteicēju prasības, tiesai jāvērtē, vai ar spriedumiem netiks piešķirts jauns komercdarbības atbalsts.

Lietu tiesvedības stadijā nav pamata uzskatīt, ka apgabaltiesa ir skatījusi lietas pēc būtības. Iepriekš sniegtajos paskaidrojumos Finanšu ministrija savas kompetences ietvaros jau ir veikusi sākotnējo izvērtēšanu saskaņā ar Komercdarbības atbalsta kontroles likuma 9.panta pirmās daļas 1.punktu. Finanšu ministrija uztur secinājumu, ka ar apgabaltiesas spriedumiem par zaudējumu atlīdzināšanu pieteicējiem izpildi pasākums kvalificēsies kā jauns komercdarbības atbalsts, uz kuru pilnībā attieksies komercdarbības atbalsta kontroles mehānisms, kas minēts Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.pantā.

Ievērojot Eiropas Komisijas atzinuma 33.apsvērumā norādīto, ar apgabaltiesas spriedumu jauna komercdarbības atbalsta piešķiršana atbilstoši Eiropas Komisijas lēmumam SA.43140 nav iespējama, jo minētais lēmums un ar to veiktais saderības izvērtējums neaptver komercdarbības atbalsta piešķiršanas iespējas pēc 2012.gada 31.decembra.

[13.3] Ar jēdzienu „atbalsts piešķirts" parasti tiek saprasts brīdis, kad pieņemts lēmums par noteikta atbalsta piešķiršanu, tas ir saistošs adresātam, nevis kad šis atbalsts faktiski tiks izmaksāts. Ar jēdzienu „atbalsta piešķiršanas diena" valsts atbalsta regulējuma izpratnē saprot dienu, kad saņēmējam saskaņā ar piemērojamo valsts tiesisko regulējumu ir nodotas likumīgas tiesības saņemt atbalstu. Tas jāņem vērā, vērtējot Eiropas Komisijas atzinuma 36.apsvērumā sniegto skaidrojumu. Finanšu ministrijas ieskatā apgabaltiesas sprieduma spēkā stāšanās brīdis (ja apgabaltiesa piešķirs jaunu komercdarbības atbalstu pieteicējai) būs uzskatāms par atbalsta piešķiršanas dienu. Līdz ar to, lai nodrošinātu jaunā atbalsta likumību un saderību ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu, jaunajam komercdarbības atbalstam jāatbilst uz atbalsta piešķiršanas dienu aktuālajam komercdarbības atbalsta regulējumam.

Komercdarbības jeb valsts atbalsta kontrole Latvijā tiek īstenota kopš 1997.gada 9.augusta, un pirms Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā to veica Valsts atbalsta uzraudzības komisija. Līdz ar to komercdarbības atbalsta kontrole un no Eiropas Savienības tiesību aktiem izrietošie pienākumi bija saistoši Latvijai laika periodā, par kuru pieteicēja prasa zaudējumu atlīdzināšanu konkrētajā lietā.

[13.4] Atbilstoši Eiropas Komisijas atzinuma 41.apsvērumā norādītajam un Finanšu ministrijas paskaidrojumos norādītajam nepieciešams ievērot procesuālos aspektus, kas izriet no Līguma par Eiropas Savienības darbību 108.panta 3.punkta un regulas Nr.2015/1589 2. un 3.panta, tostarp ievērojot pasākuma neuzsākšanas pirms Eiropas Komisijas lēmuma par atbalsta saderību pieņemšanas principu.

[13.5] Eiropas Komisija atzinumā pēc būtības neatbildēja, vai, apmierinot pieteicēju prasības lietā, tas kvalificējas kā jauns komercdarbības atbalsts, un līdz ar to nesniedza atbildi pēc būtības uz jautājumu par nepieciešamību vērtēt pārmērīgas kompensācijas esību un tās aprēķina periodu. Ja apgabaltiesai, konstatējot, ka pieteicējas prasība apmierināma, pastāv šaubas par pasākuma kvalificēšanu kā jaunu atbalstu, vai apgabaltiesa plāno piešķirt jaunu valsts atbalstu, apgabaltiesai pirms sprieduma pieņemšanas būtu jāvēršas Ekonomikas ministrijā ar lūgumu iesniegt paziņojumu Eiropas

Komisijā, lai Eiropas Komisija savas ekskluzīvās kompetences ietvaros veiktu plānotā pasākuma izvērtēšanu pēc būtības.

[13.6] Samērīguma princips ir tikai viens no komercdarbības atbalsta atbilstības kritērijiem, lai Eiropas Komisija atzītu komercdarbības atbalstu kā saderīgu ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu.

[13.7] Pārkompensācija ir viens no komercdarbības atbalsta saderības ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu nosacījumiem, un tās izvērtēšana nav Eiropas Savienības dalībvalstu tiesas, bet gan Eiropas Komisijas ekskluzīvajā kompetencē. Līdz ar to apgabaltiesai nav likumīga pamata vērtēt jautājumu par pārkompensācijas saderību ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu, kā to arī norādījusi Eiropas Komisija atzinuma 41.apsvērumā.

[13.8] No komercdarbības atbalsta piešķiršanas viedokļa konkrētajā lietā nav nozīmes tam, kad faktiski notika elektroenerģijas tirgus liberalizācija Latvijā jeb tam, ka nav pastāvējusi diskriminācija Līguma par Eiropas Savienības darbību 30. vai 110.panta nozīmē, jo gadījumā, ja ar tiesas spriedumu tiks piešķirts jauns komercdarbības atbalsts, tā saderību ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu būtu jāvērtē atbilstoši sprieduma spēkā stāšanās brīdim aktuālajam komercdarbības atbalsta regulējumam.

[13.9] Saskaņā ar komercdarbības atbalsta kontroles jomā esošo normu interpretāciju atbalsta saņēmējam (uzņēmumam) nerodas tiesiskā paļāvība uz komercdarbības atbalsta piešķiršanu, attiecīgi arī prasības tiesība saņemt attiecīgo komercdarbības atbalstu gadījumos, kad dalībvalsts nav izpildījusi no Līguma par Eiropas Savienības darbību 108.panta 3.punkta izrietošo pienākumu, ja uzņēmums pats nav pārbaudījis, vai saņem komercdarbības atbalstu, attiecībā uz kuru ir izpildītas visas procesuālās prasības.

[14] Administratīvajā apgabaltiesā saņemti komisijas papildu paskaidrojumi, kuros norādīti turpmākie apsvērumi.

[14.1] Eiropas Komisijas lēmums SA.43140 ir nozīmīgs tiesību avots, jo tajā ir izdarīts fundamentāli svarīgs secinājums par to, ka atbalsts atjaunojamiem energoresursiem Latvijā ir uzskatāms par valsts atbalstu. Lai gan minētais lēmums attiecas uz atbalstu, kas tika piešķirts laika posmā no 2007.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 31.decembrim, tomēr komisijas ieskatā tajā ietvertie secinājumi un atziņas ir jāņem vērā, vērtējot atbalstu atjaunojamiem energoresursiem Latvijā, kas tika ieviests vēl pirms 2007.gada 1.jūlija. Tādējādi tiesai, ņemot vērā, ka pieteicēja saņem valsts atbalstu un pēc būtības vienkārši vēlas atbalsta apmēra palielināšanu, būtu jāpiemēro tiesību aktos definētos valsts atbalsta pieļaujamības un apmēra noteikšanas kritērijus, kā arī šāda atbalsta noteikšanas principus. Šajā sakarā nav pat nozīmes tam, ka šādu neiegūtu papildu valsts atbalstu pieteicēja ir definējusi kā zaudējumus. Pat gadījumā, ja tiesa lemtu par kādu zaudējumu atlīdzināšanu pieteicējai, valsts atbalsta kontekstā šāda zaudējumu atlīdzināšana būtu uzskatāma par jauna valsts atbalsta piešķiršanu, jo līdz šim šāda veida un apmēra valsts atbalsta pieteicējai nebija. Savukārt tiesiskā paļāvība uz valsts atbalsta saņemšanu, vēl jo vairāk uz valsts atbalsta garantētu pieaugumu nākotnē, kā minimums nav absolūta un vienmēr ir izvērtējama, samērojot to ar sabiedrības interesēm.

Tomēr, lai gan Eiropas Komisijas lēmums SA.43140 ir jāņem vērā lietas izskatīšanā, vienlaikus vērā jāņem fakts, ka Eiropas Komisija šajā lēmumā nav izvērtējusi to valsts atbalsta mehānismu, kas balstīts uz elektroenerģijas realizācijas vidējā tarifa noteikšanu. Līdz ar to lietas izskatīšanā ir izmantojamas lēmumā SA.43140 ietvertās metodoloģiskās norādes valsts atbalsta izvērtēšanai, bet uz lietu nav attiecināmi Eiropas Komisijas izdarītie gala secinājumi par valsts atbalsta shēmas saderīgumu ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 107.panta 3.punkta c) punktu.

[14.2] Eiropas Komisijas atzinumā ir skaidri izdalīts periods pirms 2007.gada 1.jūlija un pēc tam. Eiropas Komisija nav devusi skaidru norādi tam, vai elektroenerģijas tirgus bija atvērts konkurencei pirms 2007.gada 1.jūlija, atstājot šo jautājumu tiesas vērtēšanai. Līdz ar to, pretēji pieteicējas viedoklī par Eiropas Komisijas atzinumu norādītajam, nav pamata uzskatīt, ka Eiropas Komisijas atzinuma satura būtība varētu atšķirties, ja tiesa nebūtu norādījusi savus pieņēmumus par tirgus atvēršanu. Savukārt par posmu pēc 2007.gada 1.jūlija no Eiropas Komisijas atzinuma izriet, ka var pastāvēt valsts tiesību akti, kas paredzētu obligātā iepirkuma tarifa palielinājumu, kas būtībā ir tas, par ko pieteicēji iesniedza pieteikumus periodā pēc 2007.gada 1.jūlija – izmaksāt kompensāciju par nesaņemto daļu no obligāti iepērkamās elektroenerģijas, kas ražota, izmantojot atjaunojamos energoresursus, cenas.

Tomēr no pieteicējas viedokļa par Eiropas Komisijas atzinumu nav iespējams izsecināt skaidru pieteicējas pozīciju attiecībā uz prasījumu par periodu pēc 2007.gada 1.jūlija. Pieteicēja viedoklī izsaka apgalvojumu, ka atbalsta shēma, kas ir prasījuma pamatā, nav tikusi saskaņota ar Eiropas Komisiju, vienlaikus apgalvojot, ka ar tiesas spriedumu netiks piešķirts jauns atbalsts, bet gan atbalsts uzskatāms par pastāvošu atbalstu. Šie pieteicējas secinājumi ir iekšēji pretrunīgi. Ja pieteicēja uzskata, ka valsts atbalsts, kas tiktu piešķirts ar tiesas spriedumu, neietilpst Eiropas Komisijas lēmuma SA.43140 tvērumā, tad atbilstoši Eiropas Komisijas atzinumā norādītajam tas būtu jauns valsts atbalsts. Ja pieteicēja uzskata, ka ar tiesas spriedumu par periodu pēc 2007.gada 1.jūlija netiktu piešķirts jauns valsts atbalsts, tad pieteicējas prasījuma apmierināšana iespējama, tikai tiesai piemērojot Eiropas Komisijas atzinumā atkārtotos un Eiropas Komisijas lēmumā SA.43140 noteiktos nosacījumus valsts atbalsta izmaksai. Jāņem vērā, ka izmaksājamais atbalsts būtu jāvērtē citastarp arī iekšējās peļņas normas (IRR) kontekstā.

Eiropas Komisija ir skaidri lēmusi, kāda apmēra atbalsts obligātā elektroenerģijas iepirkuma ietvaros attiecībā uz konkrēto periodu ir samērīgs ar iekšējo tirgu, lēmumā SA.43140 nosakot kritērijus, pēc kuriem arī tiesai jāvadās, taisot spriedumu.

[14.3] Ja uzskatītu, ka ar tiesas spriedumu piešķirtais atbalsts būtu jauns valsts atbalsts un Ekonomikas ministrija atkārtoti vērstos Eiropas Komisijā saistībā ar kompensācijas prasību, Eiropas Komisijas vērtēšanas kritēriji neatšķirtos no lēmumā SA.43140 noteiktajiem. Līdz ar to šajā gadījumā tiesai būtu jāizdara arī lietderības apsvērumi, vērtējot, vai Eiropas Komisijai vispār būtu pamats šādu atbalstu saskaņot. Ja šāds pamats nav konstatējams, tas būtu pamats tiesvedības

izbeigšanai.

[14.4] Izskatot lietu, ir nozīmīgi ņemt vērā Senāta izdarītās atziņas gan 2018.gada 7.februāra spriedumā lietā Nr.SKA-1/2018, gan 2018.gada 13.aprīļa spriedumā lietā Nr.SKA-2/2018. Regulatora ieskatā tas, ka ar minētajiem spriedumiem ir atcelti attiecīgie Administratīvās apgabaltiesas spriedumi, dod pamatu uzskatīt, ka AS „Latvenergo" dati paši par sevi nav pietiekami, lai izvērtētu pieteicējas prasību valsts atbalsta un Eiropas Savienības tiesību aktu kontekstā. Neskatoties uz to, ka saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem, kas bija spēkā attiecīgajā laika posmā, pieteicējai varbūtēji nodarītos zaudējumus, iespējams, varētu aprēķināt, par pamatu ņemot AS „Latvenergo" datus par elektroenerģijas tirdzniecības apjomiem un ar to saistītajiem ieņēmumiem, tomēr, tā kā pieteicējai pozitīva tiesas sprieduma gadījumā tiktu piešķirts jauns valsts atbalsts, kompensācijas tiesiskais pamatojums būtu jāskata valsts atbalsta kontekstā.

[14.5] Lai tiesvedības ietvaros izvairītos no tāda atbalsta piešķiršanas, kas ir aizliegts, kā arī novērtētu, kāds ir pieteicējai pieļaujamais izmaksājamās kompensācijas apmērs, ir svarīgi iegūt tādu aprēķinu, kas atspoguļo pieteicējas faktisko veiktos ieguldījumus un saņemtos ienākumus, un secīgi jāpiemēro Eiropas Komisijas atziņas par pieļaujamo valsts atbalstu.

Lietā iesniegtais pieteicējas aprēķins neatspoguļo kopējo saņemtā atbalsta apmēru, nedod priekšstatu par minimāli nepieciešamā atbalsta apmēru, kā arī nedod iespēju gūt pārliecību, ka pieprasītā summa atbilst tiesiska, likumīga un pieļaujama valsts atbalsta pazīmēm. Uz minēto norāda arī apstāklis, ka aprēķini ir veikti atrauti no pieteicējas ražošanas izmaksām. Tā kā Eiropas Komisija gan lēmumā SA.43140, gan atzinumā ir skaidri norādījusi, ka valsts atbalstam jābūt saistītam ar ražošanas izmaksām, savukārt pieteicējas iesniegtais aprēķins tam neatbilst, pieteikuma apmierināšana uz šobrīd lietā esošo aprēķinu pamata nozīmētu tāda valsts atbalsta piešķiršanu, kurš ir pretrunā Komercdarbības atbalsta kontroles likuma 6.pantam, neatbilst Eiropas Komisijas nostājai un pamatnostādnēm par valsts atbalstu. Lai nodrošinātu pareizu lietu izspriešanu, jāņem vērā visi pieteicējas saņemtie ienākumi un ražošanas izmaksas kopumā, jo vienīgi tādā veidā ir iespējams objektīvi novērtēt, vai un kādā apmērā pieteicējai ir nodarīti zaudējumi.

Aprēķinu veikšanai nepieciešamie dokumenti var būt tikai pieteicējas rīcībā. Vienīgi pēc aprēķina un to pamatojošo dokumentu saņemšanas būs iespējams objektīvi izvērtēt, kādā apmērā pieteicējas prasība apmierināma. Pieteicējai jau kopš pieteikuma iesniegšanas tiesā – 2011.gada maijā – bija zināms, ka tiesvedības ietvaros tiks lemts jautājums par zaudējumu apmēru un uz pieteikuma iesniegšanas brīdi pieteicējas rīcībā bija visaptveroši grāmatvedības dokumenti, jo saskaņā ar likuma „Par grāmatvedību" 10.pantu minimālais grāmatvedības dokumentu uzglabāšanas termiņš ir pieci gadi. Turklāt pieteicējai savu tiesisko interešu aizsardzības nolūkā bija iespēja glabāt dokumentus arī ilgākā periodā un iesniegt aprēķinu, kas pamatotu pieteicējas prasīto zaudējumu nodarīšanu, ievērojot elektroenerģijas ražošanas izmaksas un izdevumus, kas saistīti ar elektrostacijas darbību. Nav pieļaujama situācija, ka pieteicējas tiesības uz zaudējumu atlīdzību prevalē pār pieteicējas pienākumu zaudējumu prasību ticami pamatot. Pretējā gadījumā rastos situācija, kurā elektroenerģijas ražotājiem būtu izdevīgi maksimāli ātri atbrīvoties no to rīcībā esošiem dokumentiem, kuru iesniegšana tiesā varētu būt pretēja to interesēm.

[14.6] Pieteicējai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 96.pantam bija pienākums darīt visu iespējamo, lai samazinātu savus zaudējumus. Pieteicēja, lai mazinātu zaudējumus, jau 2007.gadā varēja pāriet uz valsts atbalsta noteikumiem, kurus paredzēja Ministru kabineta 2007.gada 24.jūlija noteikumi Nr.503 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus" – uz jauno valsts atbalsta shēmu. Lietas materiālos nav atrodami dokumenti, kas pamatotu to, ka pieteicējai ir bijuši objektīvi iemesli nepāriet uz jauno valsts atbalsta shēmu. Tāpat pieteicēja nav norādījusi pamatotus apsvērumus, kuru dēļ jaunā atbalsta shēma pieteicējai nav izdevīga. Līdz ar to pieteicējas izvēle neīstenot normatīvajos aktos garantētās tiesības tiešā veidā ir saistīta ar pieteicējai nodarīto zaudējumu rašanos periodā no 2007.gada 1.septembra, un aprēķinus par periodu no minētā datuma nav pamata ņemt vērā, jo pieteicējai bija iespēja novērst jebkādu zaudējumu rašanos šajā periodā.

[14.7] Lai arī Satversmes tiesa 2019.gada 18.aprīļa spriedumā lietā Nr.2018-16-03 neanalizē jautājumus, kas jānoskaidro šīs lietas ietvaros, tomēr spriedumā ir ietvertas atziņas, kas varētu tikt piemērotas arī šajā tiesvedībā.

[15] Administratīvajā apgabaltiesā no pieteicējas saņemti pieteikuma precizējumi un papildu paskaidrojumi, kuros norādīts turpmākais.

[15.1] Pieteicēja ir veikusi zaudējumu aprēķina precizēšanu, izmantojot datus, kas sniegti AS „Latvenergo" 2013.gada 25.oktobra atbildē Nr.01VD00-15/6257, un lūdz atlīdzināt zaudējumus 19 488,48 *euro* apmērā.

[15.2] No Grāmatvedības likuma izriet, ka pieteicējai nebija pienākuma uzglabāt grāmatvedības dokumentus ilgāk par desmit gadiem, izņemot gada pārskatus, kas ir publiski pieejami. Tādējādi no pieteicējas nevar prasīt iesniegt tādu informāciju, ko tai nebija pienākuma saglabāt un kura tai vairs nav pieejama. Turklāt laikā, kad pieteicēja iesniedza tiesā pieteikumu, komisija nesniedza nekāda veida iebildumus, kas norādītu uz to, ka pieteicējai būtu jānodrošina dokumentu saglabāšana ilgāk nekā noteikts likumā. No pieteicējas nav sagaidāms, lai tā atspēkotu komisijas 2019.gadā celtos iebildumus, par kuriem nekas iepriekš nebija zināms.

[15.3] Senāta 2018.gada 13.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-2/2018 26.punktā ir konstatēts, ka komisija prettiesiski nebija noteikusi tarifu un pieteicējai ir tiesības prasīt zaudējumus, kas radīti ar šo bezdarbību. Tādējādi pieteicējas tiesības uz atlīdzinājumu līdzīgā lietā jau ir tikušas atzītas.

[15.4] Eiropas Komisija lēmumā SA.43140 ir atzinusi, ka elektroenerģijas tirgus atvēršana ir notikusi 2007.gada 1.jūlijā, kas nozīmē, ka līdz minētajam datumam atbalsts pieteicējai nevar tikt uzskatīts par tādu, kas izkropļo iekšējo tirgu. Tādu pašu konstatējumu izdarījusi arī Satversmes tiesa 2019.gada 18.aprīļa spriedumā lietā Nr.2018-16-03. Tādējādi līdz

2007.gada 1.jūlijam nav pamata apsvērt jautājumu par to, vai ir pastāvējis tāds valsts atbalsts, kas ietekmē konkurenci, jo nav pastāvējis atvērts tirgus.

Arī Senātam lietā Nr.SKA-1/2017 Ekonomikas ministrijas iesniegtais un Eiropas Komisijas pārziņā esošajā elektroniskajā lietojumprogrammā *State Aid Notifications Interactive 2* ievietotais paziņojums satur atsauces uz Eiropas Savienības judikatūru attiecībā uz iespējamo valsts atbalstu, norādot, ka obligātais iepirkums netika uzskatīts par valsts atbalstu, un tikai 2008.gadā pēc Eiropas Savienības Tiesas 2008.gada 17.jūlija sprieduma lietā Nr.C-206/06 ir mainījusies pieeja. Minētais papildus pierāda, ka valsts nav uzskatījusi par nepieciešamu veikt saskaņošanu ar Eiropas Komisiju, jo neuzskatīja Enerģētikas likuma 40.pantā noteikto obligāto iepirkumu par valsts atbalstu. No pieteicējas nevar prasīt, lai tās paredzētu juridiskās pieejas maiņu attiecībā uz atbalstu, kas tiek īstenots obligātā iepirkuma veidā, ja tas tiek piemērots atpakaļvērsti. Vieni un tie paši pasākumi atšķirīgos laika posmos varēja tikt vērtēti dažādi. Proti, pasākumi, kas laikā, kad tie stājās spēkā, netika uzskatīti par valsts atbalstu, vēlāk nākotnē, iespējams, var tikt uzskatīti par šādu atbalstu. No tā izriet, ka pasākumi ir vērtējami tā laika tvērumā, kas bija pasākumu īstenošanas laikā, nevis atpakaļvērsti. Pat gadījumā, ja konstatētu, ka pēc 2007.gada 1.jūlija obligātais iepirkums ir uzskatāms par valsts atbalstu, par to nebija jāpaziņo Eiropas Komisijai saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 108.panta 3.punktu, jo tiesības uz šādu atbalstu pēc 2007.gada 1.jūlija netika piešķirtas.

[15.5] Ar tiesas spriedumu netiks noteikts jauns valsts atbalsts, jo tiesības uz elektroenerģijas pārdošanu ir nodibinātas ar likumu, un tās netiks nodibinātas ar spriedumu.

[15.6] Iespēja pretendēt uz ar noteikumiem Nr.503 jaunizveidoto atbalsta shēmu bija brīvprātīga, tai pašā laikā atsakoties no likumā noteiktajām tiesībām pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Turklāt pieteicējai nebija garantēts, ka tā varēs pārdot elektroenerģiju jaunās atbalsta shēmas ietvaros, jo noteikumu 65.punktā bija ietverts ierobežojums šāda atbalsta piešķiršanai. Tāpat, ievērojot noteikumu Nr.503 pārejas noteikumu 80.punktu, uzreiz pēc noteikumu spēkā stāšanas nemaz nebija iespējams iesniegt iesniegumu.

[16] Finanšu ministrija ir iesniegusi viedokli par pieteicējas iesniegtajiem pieteikuma precizējumiem un papildu paskaidrojumiem, kurā, pamatojoties uz jau iepriekš norādītajiem argumentiem, nepiekrīt pieteicējas apsvērumiem.

[17] Administratīvajā apgabaltiesā 2019.gada 20.jūnijā saņemts pieteicējas lūgums par lietas izskatīšanu rakstveida procesā.

Ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2019.gada 27.jūnija rezolūciju nolemts noteikt lietas izskatīšanu rakstveida procesā.

Ievērojot minēto, lieta saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 206.panta pirmo daļu tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[18] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un novērtējusi lietā esošos pierādījumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteikums ir apmierināms daļēji.

[19] Pieteicēja prasa atlīdzināt mantiskos zaudējumus 19 488,48 *euro* apmērā, kas tai radušies par laika periodu no 2006.gada 1.marta līdz 2009.gada 30.septembrim sakarā ar to, ka komisija prettiesiski savlaicīgi nebija izdevusi administratīvo aktu par elektroenerģijas vidējā tarifa noteikšanu.

[20] Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem, kas viņam nodarīti ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta pirmā daļa noteic, ka mantiskais zaudējums šā likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pametums, kas cietušajam radies iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ. Atbilstoši likuma 4.panta pirmajā daļā noteiktajam iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies.

Šā likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka tiesības uz zaudējumu atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iestāju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

[21] Apgabaltiesa ņem vērā, ka komisijas pienākumu atlīdzināt zaudējumus par laiku, kurā tā prettiesiski nebija noteikusi tarifus, kā arī tiesību normu piemērošanas jautājumus zaudējumu apmēra noteikšanā Senāts jau ir vērtējis analoģiskās lietās (ierosinātas pēc citu hidroelektrostaciju īpašnieku pieteikumiem), tostarp izvērtējot atbildētājas iestāžu argumentus, un Senāta spriedumos izteiktās atziņas (sk. *Senāta 2018.gada 7.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-1/2018 un 2018.gada 13.aprīļa spriedumu lietā Nr.SKA-2/2018*) ir ievērojamas arī šajā lietā. Izskatāmajā lietā dalībnieki ir izteikuši pēc būtības analoģiskus apsvērumus, tāpēc apgabaltiesai nav pamata saistībā ar attiecīgo tiesību normu piemērošanu nonākt pie citiem secinājumiem.

[22] Komisijas pienākums (kompetence) izdot administratīvo aktu par elektroenerģijas realizācijas vidējā tarifa noteikšanu un komisijas rīcības prettiesiskums, jau 2006.gadā nenosakot tarifu, ir konstatēts ar spēkā stājušos Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 26.septembra spriedumu lietā Nr.A42379306, kas atstāts spēkā ar Senāta 2010.gada 11.marta spriedumu lietā Nr.SKA-6/2010 (sk. *Senāta 2018.gada 7.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-1/2018 8. un 17.punktu un 2018.gada 13.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-2/2018 15.punktu*).

No administratīvās lietas Nr.A42379306 un Senāta atziņām (sal. *Senāta 2013.gada 22.marta lēmumu lietā Nr.SKA-426/2013*) izriet, ka komisijā un pēc tam tiesā ar lūgumu izdot attiecīgo administratīvo aktu vērsusies biedrība savu biedru interesēs.

Šajā lietā nav strīda, ka pieteicēja bija biedrības biedre pieteikuma lietā Nr.A42379306 iesniegšanas brīdī (*lietas 2.sējuma 75.lapa*). Tādējādi apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja uzskatāma par pieteicēju administratīvajā lietā Nr.A42379306 un kā tāda var prasīt atlīdzināt zaudējumus par komisijas prettiesisko rīcību, kas konstatēta ar spriedumu minētajā lietā.

Līdz ar to saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmo daļu pieteicējai ir tiesības prasīt to zaudējumu atlīdzinājumu, kas tai nodarīti ar komisijas bezdarbību, neizdodot attiecīgu administratīvo aktu.

[23] Pieteicēja savu prasījumu par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu pamato ar starpību starp cenu, ko attiecīgajā laika periodā obligātā iepirkuma ietvaros ir samaksājis publiskais tirgotājs, un cenu, par kādu publiskajam tirgotājam būtu bijis jāiepērk elektroenerģiju, ja komisija būtu izdevusi attiecīgu administratīvo aktu un noteikusi elektroenerģijas vidējo realizācijas tarifu.

Novērtējot, vai tarifu nenoteikšana bija cēlonis pieteicējai radītajiem mantiskajiem zaudējumiem, un kāds ir šo zaudējumu apmērs, noskaidrojams, kāds tarifs būtu bijis jānosaka.

[24] Senāts analoģiskās lietās, atsaucoties uz Satversmes tiesas atziņām, norādījis, ka Elektroenerģijas tirgus likuma 30.panta pirmā daļa paredzēja tiesības noteiktām elektroenerģijas ražotāju grupām pārdot elektroenerģiju publiskajam tirgotājam atbilstoši tiem nosacījumiem par cenu, kādi uz tiem attiecās šī likuma spēkā stāšanās brīdī. Tas nozīmē, ka attiecībā uz pieteicēju ir piemērojams agrāk spēkā esošā Enerģētikas likuma 40.panta pirmajā daļā paredzētais cenas noteikšanas mehānisms. Satversmes tiesa atzina, ka Elektroenerģijas tirgus likuma 30.pants paredz vienādas garantijas visiem ražotājiem, kas elektroenerģijas ražošanai izmanto atjaunojamos energoresursus un kas darbību uzsākuši pirms šā likuma spēkā stāšanās. Likumdevējs nav nošķīris ražotājus, kuri elektroenerģiju ražo vēja elektrostacijās, un pārējiem ražotājiem nav paredzējis nelabvēlīgāku tiesisko regulējumu. Savukārt Ministru kabinets ar saviem noteikumiem nevar sašaurināt tās tiesiskās garantijas, kuras likumdevējs ir noteicis likumā. No minētā secināms, ka pieteicējai bija tiesības pārdot elektroenerģiju publiskajam tirgotājam atbilstoši Enerģētikas likuma 40.panta pirmajā daļā noteiktajam – atbilstoši divkāršam elektroenerģijas realizācijas vidējam tarifam, un komisijai bija kompetence noteikt elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu (sal. sk. *Senāta 2018.gada 7.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-1/2018 6.-8.punktu un tajā norādīto Satversmes tiesas lēmumu, un 2018.gada 13.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-2/2018 16.-18.punktu*).

Tāpat attiecībā uz komisijas tiesībām noteikt elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu no Senāta atziņām analoģiskās lietās izriet, ka komisijai nebija tiesību pēc saviem ieskatiem noteikt elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu, būtībā revidējot Elektroenerģijas tirgus likuma 30.panta piemērošanas apjomu attiecībā uz mazajām hidroelektrostacijām un izdarot lietderības apsvērumus par to, kādu cenu labāk būtu noteikt atkarībā no ražotāja izmaksām. Senāts atzinis, ka noteikumos Nr.503, Ministru kabineta 2009.gada 24.februāra noteikumos Nr.198 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus un cenu noteikšanas kārtību" (turpmāk – noteikumi Nr.198), kā arī noteikumos Nr.262 ietvertais elektroenerģijas realizācijas vidējā tarifa jēdziena skaidrojums, ka tas ir elektroenerģijas tirdzniecības vidējais tarifs saistītajiem lietotājiem, pēc analoģijas ir piemērojams arī attiecībā uz hidroelektrostacijām un arī attiecībā uz neilgo laika posmu pirms attiecīgo noteikumu pieņemšanas (sal. sk. *Senāta 2018.gada 7.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-1/2018 9.-14.punktu un tajā norādīto Satversmes tiesas lēmumu, un Senāta 2018.gada 13.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-2/2018 19.-21.punktu*).

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka, nosakot zaudējumu apmēru, vērā ņemami elektroenerģijas tirdzniecības vidējā tarifa saistītajiem lietotājiem rādītāji, kas atbilstoši noteikumiem Nr.503 un noteikumiem Nr.198 aprēķināmi, izmantojot datus par publiskā tirgotāja pusgada faktiskajiem elektroenerģijas tirdzniecības apjomiem un ieņēmumiem no elektroenerģijas saistītajiem lietotājiem.

[25] AS „Latvenergo" ir sniegusi informāciju par saistītajiem lietotājiem piegādāto elektroenerģiju un ieņēmumiem par attiecīgajiem periodiem (*lietas 1.sējuma 104.-121.lapa*).

Apgabaltiesa, pārbaudot pieteicējas aprēķinus par radīto zaudējumu apmēru (*lietas 2.sējuma 72.lapa*), atzīst, ka pieteicēja aprēķinos iekļāvusi pareizus datus par AS „Latvenergo" tirdzniecības apjomiem un ieņēmumiem konkrētos periodos, kas sakrīt ar AS „Latvenergo" sniegto informāciju.

Atbilstoši noteikumu Nr.198 58.punktam elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu saistītajiem lietotājiem aprēķina, ņemot vērā publiskā tirgotāja pusgada (kas ir laika posms no janvāra līdz jūnijam un no jūlija līdz decembrim) faktiskos elektroenerģijas tirdzniecības apjomus un ieņēmumus no elektroenerģijas tirdzniecības saistītajiem lietotājiem, kas stājas spēkā trīs mēnešus pēc katra pusgada. Tas nozīmē, ka, piemēram, dati par 2005.gada 1.pusgadu stājās spēkā 2005.gada 1.oktobrī, bet dati par 2005.gada 2.pusgadu – 2006.gada 1.aprīlī. Pieteicēja zaudējumu aprēķinā ir ņēmusi vērā šos periodus.

Proti, par periodu no 2006.gada 1.marta līdz 31.martam pieteicēja, ieņēmumus dalot ar tirdzniecības apjomiem, pamatoti aprēķinājusi elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu saistītajiem lietotājiem 0,034197395 latus (divkāršs apmērs saskaņā ar Enerģētikas likuma 40.panta pirmo daļu – 0,068394789 lati), ņemot vērā datus par AS „Latvenergo" tirdzniecības apjomiem un ieņēmumiem par periodu no 2005.gada 1.janvāra līdz 30.jūnijam, t.i., 100 954 129 lati par 2 952 100 017 kWh.

Par periodu no 2006.gada 1.aprīļa līdz 30.septembrim aprēķināts tarifs 0,03411189 lati (divkāršs apmērs – 0,06822378 lati), ņemot vērā datus par periodu no 2005.gada 1.jūlija līdz 31.decembrim, t.i., 99 884 725 lati par 2 928 149 834 kWh.

Par periodu no 2006.gada 1.oktobra līdz 2007.gada 31.martam aprēķināts tarifs 0,035554506 lati (divkāršs apmērs – 0,071109012 lati), ņemot vērā datus par periodu no 2006.gada 1.janvāra līdz 30.jūnijam, t.i., 114 897 432 lati par 3 231 585 665 kWh.

Par periodu no 2007.gada 1.aprīļa līdz 30.septembrim aprēķināts tarifs 0,036680271 lati (divkāršs apmērs – 0,073360542 lati), ņemot vērā datus par periodu no 2006.gada 1.jūlija līdz 31.decembrim, t.i., 112 326 564 lati par 3 062 315 524 kWh.

Par periodu no 2007.gada 1.oktobra līdz 2008.gada 31.martam aprēķināts tarifs 0,043227193 lati (divkāršs apmērs – 0,086454387 lati), ņemot vērā datus par periodu no 2007.gada 1.janvāra līdz 30.jūnijam, t.i., 145 308 346 lati par 3 361 503 135 kWh.

Par periodu no 2008.gada 1.aprīļa līdz 30.septembrim aprēķināts tarifs 0,043597816 lati (divkāršs apmērs – 0,087195632 lati), ņemot vērā datus par periodu no 2007.gada 1.jūlija līdz 31.decembrim.

Apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja aprēķinos pamatoti ņēmusi vērā, ka no 2008.gada 1.oktobra komisija attiecīgi ar 2008.gada 13.augusta lēmumu Nr.257 un 2009.gada 18.februāra lēmumu Nr.36 bija apstiprinājusi vidējo tarifu saistītajiem lietotājiem, kas attiecas uz noteikumu Nr.503 82.punktā un vēlāk noteikumu Nr.198 58.punktā minētajiem komersantiem. Secīgi par periodu no 2008.gada 1.oktobra līdz 2009.gada 31.martam komisijas noteiktais tarifs bija 0,0501 lati (divkāršs apmērs – 0,1002 lati), par periodu no 2009.gada 1.aprīļa līdz 30.septembrim – 0,0625 lati (divkāršs apmērs – 0,125 lati).

[26] Pieteicēja ir iesniegusi preču rēķinus (faktūras) par tās realizēto elektroenerģiju AS „Latvenergo" laika periodā no 2006.gada 1.marta līdz 2009.gada 31.augustam (*lietas 1.sējuma 10.-49.lapa*).

Precizētajā zaudējumu aprēķinā iekļautā informācija par pieteicējas publiskajam tirgotājam realizētās elektroenerģijas apjomiem atbilst rēķinos (faktūrās) norādītajām ziņām par AS „Latvenergo" sistēmā nodotās aktīvās enerģijas summu attiecīgajos periodos, izņemot par periodu no 2009.gada 1.aprīļa līdz 30.septembrim, kad pieteicēja precizētajā zaudējumu aprēķinā ir norādījusi, ka realizējusi 53 068 kWh, bet atbilstoši rēķinos (faktūrās) iekļautajai informācijai (*lietas 1.sējuma 10.-13.lapa*) pieteicēja attiecīgajā periodā kopā AS „Latvenergo" ir nodevusi 61 719 kWh, tātad vairāk, nekā norādīts aprēķinā.

[27] Apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja pamatoti aprēķinu rezultātā iegūto elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu divkāršā apmērā attiecinājusi uz pieteicējas publiskajam tirgotājam pārdotās elektroenerģijas apjomiem un iegūto rezultātu salīdzinājusi ar summu, ko pieteicēja ieguvusi, pārdodot to pašu elektroenerģijas daudzumu par cenu 0,0687 lati, kas aprēķināta, ņemot vērā ar komisijas 2004.gada 4.augusta lēmumu Nr.195 noteikto elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu 0,03435 lati (aprēķinos apgabaltiesa ņem vērā rēķinos (faktūrās) norādīto cenu, par kādu elektroenerģija realizēta, rezultātā aiz komata otro ciparu noapaļojot).

Tādējādi par periodu no 2006.gada 1.marta līdz 31.martam pieteicējas publiskajam tirgotājam realizēto elektroenerģiju 9697 kWh pieteicējai vajadzēja realizēt par 663,22 latiem (9697 x 0,068394789), nevis par 666,18 latiem. Pārmaksa 2,96 lati.

Par periodu no 2006.gada 1.aprīļa līdz 30.septembrim realizēto elektroenerģiju 64 974 kWh pieteicējai vajadzēja realizēt par 4432,77 latiem (64 974 x 0,06822378), nevis par 4463,73 (pieteicēja precizētajā zaudējumu aprēķinā kļūdaini norāda 4463,71) latiem. Pārmaksa 30,96 lati.

Tādējādi pieteicēja par abiem minētajiem periodiem kopā saņēmusi par 33,92 latiem vairāk, nekā tad, ja elektroenerģijas realizācijas cena būtu aprēķināta saskaņā ar šajā lietā nosakāmo elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu.

Savukārt par periodu no 2006.gada 1.oktobra līdz 2007.gada 31.martam realizēto elektroenerģiju 143 445 kWh pieteicējai vajadzēja realizēt par 10 200,23 latiem (143 445 x 0,071109012), nevis par 9854,66 (pieteicēja precizētajā zaudējumu aprēķinā kļūdaini norāda 9854,67) latiem. Starpība 345,57 lati.

Par periodu no 2007.gada 1.aprīļa līdz 30.septembrim realizēto elektroenerģiju 88 587 kWh pieteicējai vajadzēja realizēt par 6498,79 latiem (88 587 x 0,073360542), nevis par 6085,93 latiem. Starpība 412,86 lati.

Par periodu no 2007.gada 1.oktobra līdz 2008.gada 31.martam realizēto elektroenerģiju 195 084 kWh pieteicējai vajadzēja realizēt par 16 865,87 latiem (195 084 x 0,086454387), nevis par 13 402,27 latiem. Starpība 3463,60 lati.

Par periodu no 2008.gada 1.aprīļa līdz 30.septembrim realizēto elektroenerģiju 69 908 kWh pieteicējai vajadzēja realizēt par 6095,67 latiem (69 908 x 0,087195632), nevis par 4802,69 (pieteicēja precizētajā zaudējumu aprēķinā kļūdaini norāda 4802,68) latiem. Starpība 1292,98 lati.

Par periodu no 2008.gada 1.oktobra līdz 2009.gada 31.martam realizēto elektroenerģiju 165 960 kWh pieteicējai vajadzēja realizēt par 16 629,19 latiem (165 960 x 0,1002), nevis 11 401,45 latiem. Starpība 5227,74 lati.

Par periodu no 2009.gada 1.aprīļa līdz 30.septembrim pieteicēja precizētajā zaudējumu aprēķinā ir norādījusi, ka realizēts elektroenerģijas apjoms 53 068 kWh, ko pieteicējai vajadzēja realizēt par 6633,50 latiem, nevis par 3645,77 latiem (starpība 2987,73 lati). Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicēja ir nepareizi norādījusi šajā periodā realizēto elektroenerģijas apjomu (aprēķinos nav ņēmusi vērā 2009.gada 2.septembra rēķinu par 2009.gada augustā nodoto elektroenerģiju), jo

saskaņā ar rēķiniem (faktūrām) realizēti 61 719 kWh, ko pieteicējai vajadzēja realizēt par 7714,88 latiem (61 719 x 0,125), nevis 4835,81 latiem. Līdz ar to starpība ir 2879,07 lati, nevis 2987,73 lati, kā to norādījusi pieteicēja.

Tādējādi par visiem iepriekš minētajiem periodiem kopā veidojas starpība 13 621,82 latu apmērā, kuru pieteicēja nav saņēmusi, bet kuru tai vajadzēja saņemt. Šī summa ir samazināma par pirmajos divos periodos saņemtajām „pārmaksām" 33,92 latiem. Līdz ar to pieteicējai ir radīti zaudējumi 13 587,90 latu apmērā, kas, ņemot vērā *euro* kursu 0,702804, ir 19 333,84 *euro*.

Līdz ar to pieteicējai ir atlīdzināmi zaudējumi 19 333,84 *euro* apmērā. Pārējā daļā zaudējumu atlīdzinājuma prasījums ir noraidāms.

[28] Apgabaltiesa konstatē, ka starp pieteicējai radītajiem zaudējumiem un komisijas prettiesisko rīcību pastāv tieša cēloņsakarība (Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmā daļa). Proti, komisijas rīcība, nenosakot elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu, tiešā veidā ietekmējusi cenu, par kādu pieteicēja pārdevusi elektroenerģiju publiskajam tirgotājam, jo elektroenerģijas realizācijas vidējais tarifs tiek izmantots, aprēķinot cenu, par kādu publiskais tirgotājs iepērk elektroenerģiju no ražotājiem.

Zaudējumu atlīdzinājuma kontekstā apgabaltiesa atzīst par nepamatotiem komisijas un Ekonomikas ministrijas apsvērumus, ka pieteicēja nav pierādījusi sasaisti ar elektroenerģijas ražošanas izmaksām, un samērīga apmēra atrautās peļņas esamību. Kā jau apgabaltiesa norādīja iepriekš, no tiesību normām izriet, ka cena, par kādu pieteicējai bija tiesības pārdot elektroenerģiju publiskajam tirgotājam, nebija nosakāma atbilstoši konkrētās personas ražošanas faktiskajām izmaksām un noteiktam peļņas apjomam. Līdz ar to šādus nosacījumus nav pamata ņemt vērā, vērtējot pieteicējas tiesības uz zaudējumu atlīdzību.

Izvērtējot pieteicējas līdzatbildību, apgabaltiesa nekonstatē Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 10.pantā minēto apstākļus, kas liegtu pieteicējai saņemt zaudējumu atlīdzinājumu. Apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja (ar biedrības starpniecību) darījusi visu iespējamo, lai zaudējumus novērstu vai samazinātu. Proti, tā kā pieteicējai radītie zaudējumi ir tiešā cēloniskā sakarībā ar komisijas pienākumu noteikt elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu, vienīgais veids, kā pieteicēja šos zaudējumus varēja novērst vai samazināt, ir vērsties pie komisijas un vērst uzmanību uz tās pienākumu noteikt elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu, ko pieteicēja arī darījusi.

Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 30.panta pirmo daļu (spēkā līdz 2014.gada 31.decembrim) ražotāji, kas elektroenerģijas ražošanai izmantoja atjaunojamos energoresursus un darbību bija uzsākuši pirms šā likuma stāšanās spēkā, varēja pārdot elektroenerģiju publiskajam tirgotājam atbilstoši tiem nosacījumiem par darbības režīmu, iepirkuma termiņiem un cenu, kādi uz tiem attiecās šā likuma spēkā stāšanās brīdī. Tādējādi tas bija tieši likumdevēja mērķis – saglabāt iepriekš atbilstoši Enerģētikas likumam piešķirtās tiesības (sk. *Satversmes tiesas 2019.gada 18.aprīļa sprieduma lietā Nr.2018-16-03 15.3.punktu*). Tiesību normas nenoteica ražotājam pienākumu pāriet uz jauno atbalstu, proti, noteiktā termiņā pieteikties valsts atbalsta saņemšanai saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 29.pantu, atsakoties no tiesībām, kas tam noteiktas atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likuma 30.panta pirmajai daļai un Enerģētikas likumam.

Ievērojot minēto, pieteicējai nebija pienākuma pāriet uz jauno valsts atbalstu. Turklāt nav pamata prasīt, lai pieteicēja izdarītu tiesiskuma principam pretēju pieņēmumu, ka komisija neievēros tiesību normās noteikto un pieteicējai turpmāk netiks nodrošinātas tiesības pārdot elektroenerģiju publiskajam tirgotājam atbilstoši Enerģētikas likuma 40.panta pirmajā daļā noteiktajam – atbilstoši divkāršam elektroenerģijas realizācijas vidējam tarifam. Līdz ar to apgabaltiesa atzīst, ka apstāklis, ka pieteicēja uzreiz nav pieteikusies atbalsta saņemšanai, pamatojoties uz Elektroenerģijas tirgus likuma 29.pantu, nav atzīstams par tādu, kas liedz pieteicējai pilnībā vai daļā saņemt zaudējumu atlīdzinājumu.

Apgabaltiesa arī atzīst, ka atlīdzināšanas pienākumu vairs nav iespējams izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējumu nodarīšanas (Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtā daļa), jo komisija nevar noteikt tarifu ar atpakaļejošu datumu, jo tas tādā gadījumā saistītu citas ar šo lietu nesaistītas personas (piemēram, publisko tirgotāju). Līdz ar to ir pamats atlīdzinājuma noteikšanai naudā.

[29] Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka komisija ar prettiesisko rīcību, atbilstoši likuma prasībām nenosakot elektroenerģijas realizācijas vidējo tarifu, ir nodarījusi zaudējumus pieteicējai 19 333,84 *euro* apmērā, kas šādā apmērā pieteicējai ir atlīdzināmi.

Atbilstoši likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 7.pantā noteiktajam komisija ir institucionāli un funkcionāli neatkarīgs, pilntiesīgs, autonoms publisko tiesību subjekts, patstāvīgs sava likumā apstiprinātā budžeta izpildē (panta otrā daļa), tā ir atvasināta publisko tiesību juridiskā persona, kurai ir sava manta, patstāvīga bilance un konts Valsts kasē (panta sestā daļa). Saskaņā ar minētā likuma 12.pantā noteikto komisija ir atbildīga par savas darbības likumību, bet zaudējumus, kas radušies tās prettiesiska lēmuma vai prettiesiska administratīvā akta dēļ, atlīdzina normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 20.panta septītā daļa noteic, ka zaudējumu atlīdzina no attiecīgās atvasinātas publisko tiesību juridiskās personas budžeta, ja to radījusi pastarpinātās pārvaldes iestādes rīcība, pildot atvasinātas publisko tiesību juridiskās personas autonomās funkcijas vai uzdevumus. Līdz ar to zaudējums atlīdzināms no komisijas budžeta.

[30] Lai gan apgabaltiesa ir atzinusi, ka no nacionālajām tiesību normām par zaudējumu atlīdzinājumu izriet pieteicējas tiesības saņemt mantisko zaudējumu atlīdzinājumu konkrētajā apmērā, papildus ir vērtējams, vai ar šādu zaudējumu

atlīdzinājumu tiek sniegts valsts atbalsts.

Līguma par Eiropas Savienības darbību 107.panta 1.punkts noteic, ja vien šis līgums un Līgums par Eiropas Savienību neparedz ko citu, ar iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.

Valsts atbalsta jēdziens Līguma par Eiropas Savienības darbību 107.panta 1.punkta izpratnē pastāv, ja tas vienlaikus atbilst visām minētajā normā norādītajām pazīmēm. Tās ir skaidri formulētas arī šobrīd spēkā esošā Komercdarbības atbalsta kontroles likuma 5.pantā:

1) finansiālo palīdzību tieši vai pastarpināti sniedz no valsts, pašvaldības, Eiropas Savienības vai citiem publiskiem līdzekļiem, un valsts institūcijām ir kontrolējoša ietekme pār finanšu līdzekļiem;

2) komercsabiedrība veic saimniecisko darbību un attiecībā uz saimniecisko darbību iegūst ekonomiskas priekšrocības, kādas tā nevarētu iegūt, ja komercdarbības atbalsts netiktu sniegts;

3) finansiālā palīdzība neattiecas uz visām komercsabiedrībām vienādi, bet ir paredzēta komercsabiedrībām atkarībā no to lieluma, darbības veida vai atrašanās vietas, kā arī citiem diferencējošiem kritērijiem vai arī ir paredzēta tikai konkrētai komercsabiedrībai;

4) finansiālā palīdzība ietekmē tirdzniecību un izkropļo konkurenci Eiropas Savienības iekšējā tirgū.

Pieteicēja veic saimniecisko darbību, un prasītais mantisko zaudējumu atlīdzinājums ir radies saistībā ar pieteicējas veikto saimniecisko darbību.

Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 30.panta pirmo daļu (kas bija spēkā no 2005.gada 8.jūnija līdz 2015.gada 1.janvārim) attiecībā uz pieteicēju bija piemērojams agrāk spēkā esošā Enerģētikas likuma 40.panta pirmajā daļā paredzētais cenas noteikšanas mehānisms, atbilstoši kuram saražoto elektroenerģiju pirka publiskais tirgotājs par obligātu iepirkuma cenu, kas ir augstāka par tirgus cenu, un šāda iepirkuma izmaksas sedza visi elektroenerģijas gala lietotāji Latvijā. Šādā gadījumā ir uzskatāms, ka priekšrocības tiek piešķirtas, izmantojot valsts jeb publiskos līdzekļus (sal. sk. *Eiropas Komisijas lēmuma SA.43140 11., 63. un 64.punktu un Eiropas Komisijas paziņojuma par līguma par Eiropas Savienības darbību 107.panta 1.punktā minēto atbalsta jēdzienu (2016/C262/01) 48. un 65.punktu un tajā norādīto judikatūru*). Šobrīd pieteicēja prasa mantisko zaudējumu atlīdzinājuma veidā izmaksāt to summu, ko tā nepamatoti savlaicīgi nav saņēmusi atbilstoši minētajām tiesību normām. Kā jau apgabaltiesa atzina iepriekš, šādi zaudējumi atlīdzināmi no komisijas budžeta. Tādējādi, izpildot apgabaltiesas spriedumu un izmaksājot pieteicējai atlīdzinājumu, tiks izmantoti valsts (publiskie) līdzekļi.

Paredzot tiesību normās šādu īpašu cenu noteikšanas mehānismu, tiek piešķirtas selektīvas ekonomiskas priekšrocības uzņēmumiem, kas darbojas konkrētā nozarē un ražo elektroenerģiju no atjaunojamiem energoresursiem, jo principā garantē tiem konkrētu cenu par saražoto elektroenerģiju, lai gan tirgus cena ir zemāka. Arī izmaksājot pieteicējai zaudējumu atlīdzinājumu, pieteicējai kā atjaunojamās elektroenerģijas ražotājam tiktu sniegtas šādas ekonomiskās priekšrocības. Turklāt konkrētās zaudējumu atlīdzināšanas lietas ietvaros zaudējumu atlīdzinājums tiek piešķirts tikai pieteicējai. Proti, šobrīd saņemot zaudējumu atlīdzinājumu par konkrētu laika periodu pagātnē un tajā pārdotās elektroenerģijas apjomu, pieteicēja iegūtu selektīvu priekšrocību, salīdzinot ar citiem uzņēmumiem, no kuriem tajā pašā laika posmā pagātnē tika iepirkta elektroenerģija par citu cenu un kuri, tāpat kā pieteicēja, turpina darbību šajā nozarē.

Satversmes tiesa ir konstatējusi, ka Latvijas elektroenerģijas tirgus liberalizācija Latvijā uzsākta atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likuma pārejas noteikumu 1. un 2.punktam no 2007.gada 1.jūlija, nodrošinot sadales sistēmas operatora neatkarību un paredzot elektroenerģijas galalietotājiem, kam ir pieslēgums sadales sistēmai, tiesības mainīt elektroenerģijas tirgotāju (elektroenerģijas piegādātāju). Elektroenerģijas tirgus liberalizācija paredz brīvu konkurenci un tādējādi veicina ekonomiski pamatotas elektroenerģijas cenas veidošanos. Brīva tirgus apstākļos valsts piešķirts atbalsts elektroenerģijas ražotājiem var apdraudēt arī konkurenci Eiropas Savienības iekšējā tirgū (sk. *Satversmes tiesas 2019.gada 18.aprīļa sprieduma lietā Nr.2018-16-03 15.2.punktu*).

Arī Eiropas Komisijas lēmuma SA.43140 3.1.apakšpunktā (62.apsvērums) norādīts, ka Latvijas elektroenerģijas tirgus tika liberalizēts 2007.gadā, un elektroenerģijas ražotāji ir iesaistīti tirdzniecībā starp dalībvalstīm, līdz ar to atbalsta saņēmējiem piešķirtā priekšrocība, visticamāk, kropļo konkurenci un ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm.

Tādējādi nav šaubu, ka kopš 2007.gada 1.jūlija elektroenerģijas ražotāji ir iesaistīti tirdzniecībā starp dalībvalstīm.

Vienlaikus bez ievērības nav atstājams, ka Elektroenerģijas tirgus likums (stājās spēkā 2005.gada 8.jūnijā) tika pieņemts, lai ieviestu Latvijas nacionālajā regulējumā Eiropas Parlamenta un Padomes 2003.gada 26.jūnija Direktīvas 2003/54/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 96/92/EK atcelšanu regulējumu. Viens no galvenajiem Direktīvas 2003/54/EK nosacījumiem paredz, ka lietotājam ir tiesības brīvi izvēlēties savu piegādātāju. Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 35.panta pirmo un otro daļu elektroenerģijas galalietotājam ir tiesības mainīt elektroenerģijas tirgotāju. Tāpat minētā likuma 27.pants paredzēja, ka elektroenerģijas cenu nosaka ražotāji, tirgotāji un lietotāji, savstarpēji vienojoties, izņemot šajā likumā paredzētos gadījumus. Lai nodrošinātu pakāpenisku elektroenerģijas tirgus liberalizāciju mazaizsargātām gala patērētāju grupām, Elektroenerģijas tirgus likuma pārejas noteikumu 2.punkts noteica, ka šā likuma 35.panta otrā daļa attiecībā uz mājsaimniecības lietotājiem stājas spēkā 2007.gada 1.jūlijā. Savukārt šā likuma 35.panta pirmajai daļai un otrajai daļai attiecībā uz elektroenerģijas galalietotājiem, kam ir pieslēgums pārvades sistēmai vai kam ir pieslēgums sadales sistēmai, bet kas nav mājsaimniecības, attiecībā uz tiesībām bez ierobežojumiem mainīt elektroenerģijas tirgotāju pārejas noteikumi netika noteikti. Minētais norāda, ka arī pirms 2007.gada 1.jūlija nepastāvēja juridiski šķēršļi daļai galalietotāju izvēlēties elektroenerģijas tirgotāju.

Turklāt atbilstoši valsts AS „Latvenergo" 2005.gada pārskatā norādītajam, lai nodrošinātu klientus ar nepieciešamo elektroenerģijas apjomu, tā jau 2005.gadā iepirka elektroenerģiju arī no Igaunijas un Lietuvas ražotājiem (sk. *https://www.latvenergo.lv/files/news/report/GP2005.pdf*). Valsts AS „Latvenergo" 2007.gada pārskatā norādīts, ka 2007.gadā palielinās „Latvenergo" importētās un eksportētās elektroenerģijas apjomi, kas saistīts ar tirdzniecības uzsākšanu Skandināvijas elektroenerģijas biržā *Nord Pool* un salīdzinoši zemajām elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenām Baltijas reģionā 2007.gada vasaras periodā, kas veicināja elektroenerģijas importu (sk. *https://www.latvenergo.lv/files/text/2007_GP.pdf*). Ņemot vērā, ka subsidētās elektroenerģijas iepirkums no vietējiem ražotājiem samazina iepirkuma apjomu no citu valstu ražotājiem un tirgotājiem, minētais norāda, ka arī pirms 2007.gada 1.jūlija Latvijas tirgus bija saistīts ar citiem tirgiem un šāds elektroenerģijas iepirkums ietekmēja tirdzniecību starp dalībvalstīm.

Līdz ar to apgabaltiesa uzskata, ka šobrīd šāda zaudējumu atlīdzinājuma izmaksa (tostarp par periodu pirms 2007.gada 1.jūlija) draud radīt konkurences izkropļojumu Eiropas Savienības iekšējā tirgū, jo sniedz pieteicējai priekšrocības izmantot publiskos līdzekļus enerģijas ražošanas izmaksu segšanai lielākā apmērā nekā citiem uzņēmumiem (sk. *Eiropas Komisijas paziņojuma par līguma par Eiropas Savienības darbību 107.panta 1.punktā minēto atbalsta jēdzienu (2016/C262/01) 187. un 189.punktu un tajā norādīto judikatūru*).

Ievērojot minēto, apgabaltiesa secina, ka konkrētā zaudējumu atlīdzinājuma izmaksa pieteicējai ir saistīta ar valsts atbalstu.

[31] Līguma par Eiropas Savienības darbību 108.panta 3.punkts aizliedz valstij īstenot valsts atbalsta pasākumus (piešķirt vai mainīt atbalstu), iekams tas nav paziņots Eiropas Komisijai un Eiropas Komisija nav pieņēmusi lēmumu par atbalsta saderību ar iekšējo tirgu.

Regulas ES 2015/1589 2.panta 1.punkts noteic, ka, ja regulās nav paredzēts kas cits, tad par visiem projektiem piešķirt jaunu atbalstu attiecīgā dalībvalsts laikus paziņo Eiropas Komisijai. Saskaņā ar regulas ES 2015/1589 3.pantu atbalstu, par kuru jāpaziņo Eiropas Komisijai, neievieš, kamēr Eiropas Komisija nav pieņēmusi lēmumu, kas atļauj šādu atbalstu, vai kamēr nav uzskatāms, ka šāds lēmums pieņemts. Regulas ES 2015/1589 1.panta „f" apakšpunkts noteic, ka jauns atbalsts, kas ieviests, pārkāpjot Līguma par Eiropas Savienības darbību 108.panta 3.punktu, ir nelikumīgs atbalsts.

Saskaņā ar regulas ES 2015/1589 1.panta „c" apakšpunktu jauns atbalsts ir jebkurš atbalsts, t.i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, kas nav pastāvošs atbalsts, tostarp pastāvoša atbalsta grozījumi. Savukārt regulas ES 2015/1589 1.panta „b" apakšpunkts noteic, ka pastāvošs atbalsts ir:

i) neskarot (..) Čehijas Republikas, Igaunijas, Kipras, Latvijas, Lietuvas, Ungārijas, Maltas, Polijas, Slovēnijas un Slovākijas Pievienošanās akta IV pielikuma 3.punktu un papildinājumu (..), jebkāds atbalsts, kas pastāvējis pirms Līguma par Eiropas Savienības darbību stāšanās spēkā attiecīgajās dalībvalstīs, t.i., atbalsta programmas un individuālais atbalsts, kas ieviests pirms Līguma par Eiropas Savienības darbību stāšanās spēkā un ko joprojām piemēro pēc Līguma par Eiropas Savienības darbību stāšanās spēkā;

ii) atļauts atbalsts, t.i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, ko atļāvusi Komisija vai Padome;

iii) atbalsts, ko uzskata par atļautu, ievērojot Regulas (EK) Nr.659/1999 4.panta 6.punktu vai šīs regulas 4.panta 6.punktu, vai kas atļauta pirms Regulas (EK) Nr.659/1999, bet saskaņā ar šo procedūru;

iv) atbalsts, ko uzskata par pastāvošu atbalstu saskaņā ar šīs regulas 17.pantu;

v) atbalsts, ko uzskata par pastāvošu atbalstu, jo ir iespējams konstatēt, ka tā ieviešanas laikā tas nav bijis atbalsts, bet pēc tam iekšējā tirgus attīstības dēļ –dalībvalstij neieviešot izmaiņas – tas kļuvis par atbalstu. Ja daži pasākumi kļūst par atbalstu tādēļ, ka Savienības tiesību akti nosaka kādas darbības liberalizāciju, tad pēc datuma, kas noteikts liberalizācijai, šādus pasākumus neuzskata par pastāvošu atbalstu.

Ievērojot minēto, lai izdarītus secinājumus par pieteicējas tiesībām uz konkrētā mantiskā zaudējuma par periodu no 2006.gada 1.marta līdz 2009.gada 30.septembrim atlīdzinājumu un nepieciešamību veikt saskaņošanu ar Eiropas Komisiju, ir jāizslēdz iespēja, ka atbilstoši regulas ES 2015/1589 1.panta „b" apakšpunktam tas ir pastāvošs atbalsts. Uz to norādīts arī Eiropas Komisijas atzinuma 28.-36.punktā.

Lietā nav strīda, ka šāds mantiskā zaudējuma atlīdzinājums neatbilst regulas ES 2015/1589 1.panta „b" apakšpunkta „i" un „iii" apakšpunktam.

Tāpat nav konstatējams, ka šādu atbalstu ir atļāvusi Eiropas Komisija vai Padome. Eiropas Komisijas lēmumā SA.43140 ir izvērtēta shēma, kas bija spēkā laika periodā no 2007.gada 1.jūlija līdz 2012.gada 31.decembrim, pamatojoties uz Elektroenerģijas tirgus likumu, noteikumiem Nr.503, noteikumiem Nr.198 un noteikumiem Nr.262. Taču minētajā lēmumā nav vērtēta un atļauta shēma vai individuāls atbalsts, kas šajā pašā laika periodā bija spēkā vai agrāk/vēlāk tiek piešķirts, pamatojoties Elektroenerģijas tirgus likuma 30.panta pirmo daļu un Enerģētikas likuma 40.panta pirmo daļu. Līdz ar to arī šāds konkrēts mantiskā zaudējuma atlīdzinājums neatbilst regulas ES 2015/1589 1.panta „b" apakšpunkta „ii" apakšpunktam.

Apgabaltiesa uzskata, ka mantisko zaudējumu izmaksa neatbilst arī regulas ES 2015/1589 1.panta „b" apakšpunkta „v" un „iv" apakšpunktos ietvertajam pastāvoša atbalsta definējumam.

Regulas ES 2015/1589 17.pants noteic noilguma termiņu attiecībā uz atbalsta atgūšanu, bet konkrētajā gadījumā tiesa tikai lems par pieteicēja tiesībām uz zaudējumu atlīdzinājumu. Tādēļ šādam maksājumam nevar būt iestājies noilgums.

Pat ja pieteicējas prasījums par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu balstās nacionālajās tiesību normās noteiktās tiesībās un piešķīrumā, kas bija spēkā pirms konstatētā tirgus liberalizācijas datuma, un sākotnēji nav uzskatīts par valsts

atbalstu, tad pēc tirgus liberalizācijas atbilstoši regulas ES 2015/1589 1.panta „b" apakšpunkta „iv" apakšpunkta pēdējam teikumam, šāds pasākums nav uzskatāms par pastāvošu atbalstu.

Apkopojot minēto, apgabaltiesa secina, ka tiesas noteiktā mantiskā zaudējuma atlīdzinājuma piešķiršana pieteicējai ir vērtējama kā jauns valsts atbalsts, kas jāpaziņo Eiropas Komisijai, un pirms Eiropas Komisija nav pieņēmusi lēmumu, kas atļauj šādu atbalstu, vai kamēr nav uzskatāms, ka šāds lēmums pieņemts, pieteicējai nav tiesību šādu mantisko zaudējumu atlīdzinājumu saņemt.

[32] Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas pastāvīgo judikatūru Līguma par Eiropas Savienības darbību 108.panta 3.punkts ievieš jaunu atbalsta projektu preventīvu kontroli. Šādi noteikta preventīva kārtība paredz, ka tiek īstenots tikai saderīgs atbalsts. Lai sasniegtu šo mērķi, atbalsta projekta īstenošana tiek atlikta līdz brīdim, kad šaubas par tā saderību tiek kliedētas ar galīgu Eiropas Komisijas lēmumu. Šīs kontroles sistēmas īstenošana ir, pirmkārt, Eiropas Komisijas un, otrkārt, valsts tiesu ziņā un to attiecīgās lomas ir viena otru papildinošas, bet atšķirīgas. Valsts tiesas nav kompetentas lemt par valsts atbalsta saderību ar iekšējo tirgu, jo šī pārbaude ietilpst Eiropas Komisijas ekskluzīvajā kompetencē (sk. *2013.gada 21.novembra sprieduma lietā C-284/12 „Deutsche Lufthansa" 25.-27.punktu un tajā norādīto judikatūru un 2016.gada 26.oktobra sprieduma lietā C590/14 „Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE" 95. un 96.punktu un tajā norādīto judikatūru*). Eiropas Savienības tiesību normu piemērošana valsts atbalsta jomā ir balstīta uz lojālas sadarbības pienākumu starp, pirmkārt, valsts tiesām un, otrkārt, Eiropas Komisiju un Savienības tiesām, kuras ietvaros ikviena no tām rīkojas atkarībā no lomas, kas tai ir paredzēta līgumā. Šīs sadarbības ietvaros valsts tiesām ir jāveic visi vispārējie vai īpašie pasākumi, kas ir piemēroti, lai nodrošinātu no Savienības tiesībām izrietošo pienākumu izpildi, un jāatturas veikt pasākumus, kas var apdraudēt līguma mērķu sasniegšanu (sk. *2013.gada 21.novembra sprieduma lietā C-284/12 „Deutsche Lufthansa" 41.punktu*).

Arī Eiropas Komisija atzinuma 40.-41.punktā, atbildot uz apgabaltiesas jautājumiem par nepieciešamību vērtēt valsts atbalsta saderību un pārmērīgas pārkompensācijas esību, ir norādījusi, ka valsts atbalsta saderības novērtējums ir ekskluzīvā Eiropas Komisijas kompetencē, tostarp valsts tiesa nav kompetenta lemt par to, vai pasākums, kas neietilpst Eiropas Komisijas lēmuma SA.43140 darbības jomā, varētu būt saderīgs ar iekšējo tirgu.

Ievērojot minēto, apgabaltiesas kompetencē nav vērtēt, vai šāda valsts atbalsta kā mantisko zaudējumu atlīdzinājuma piešķiršana pieteicējai atbilst saderības nosacījumiem (tostarp samērīguma nosacījumam, ka atbalsts nedrīkst pārsniegt atšķirību starp elektroenerģijas ražošanas izmaksām, kas rodas, ražojot elektroenerģiju, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un elektroenerģijas tirgus cenu), kā arī vērtēt, vai kopsakarā ar valsts atbalstu, kuru pieteicēja saņēma vai saņem atbilstoši kādai citai atbalsta shēmai vai individuālam atbalstam, pieteicēja netiks pārkompensēta.

[33] Ja Eiropas Komisija pieņem lēmumu, kas atļauj šādu atbalstu (vai ir uzskatāms, ka šāds lēmums pieņemts), tad pieteicējas tiesības uz zaudējumu atlīdzinājumu attiecīgā apmērā ir nodrošināmas.

Vienlaikus apgabaltiesa atzīst, ka Zaudējumu atlīdzināšanas likums, kā arī citas spēkā esošas nacionālās ārējo normatīvo aktu normas neregulē jautājumus par zaudējuma atlīdzinājumu un tā izmaksu gadījumā, kad šāds zaudējumu atlīdzinājums atbilst valsts atbalsta pazīmēm un par tādu ir nepieciešams paziņot Eiropas Komisijai lēmuma pieņemšanai. Tāpat tiesību normas neparedz piemērošanas mehānismu, kas noteiktu pienākumu valstij veikt plānotā atbalsta paziņošanu Eiropas Komisijai gadījumā, kad tiesa lemj par šāda mantiskā zaudējuma atlīdzinājuma piešķiršanu. Apgabaltiesa ņem arī vērā Finanšu ministrijas kā komercdarbības uzraudzības institūcijas Latvijā (Komercdarbības atbalsta kontroles likuma 9.panta pirmā daļa) pārstāvju sniegtos paskaidrojumus, ka, pirms tiesa nav izspriedusi par pieteicējas tiesībām uz konkrētu mantisko zaudējumu atlīdzinājumu atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likumam, valstij nav pamata sniegt paziņojumu par teorētiski iespējama valsts atbalsta piešķiršanu un sagaidīt Eiropas Komisijas lēmumu par to.

Apgabaltiesa, ņemot vērā juridiskās obstrukcijas aizlieguma principu un efektivitātes principu (kas liedz padarīt neiespējamu pieteicējas tiesību īstenošanu uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem, formāli atsaucoties uz Eiropas Komisijas lēmuma nepieciešamību), kā arī to, ka valsts tiesām ir pienākums interpretēt valsts tiesību normas cik vien iespējams tādējādi, lai ar šo normu piemērošanu tiktu sekmēta Eiropas Savienības tiesību īstenošana, kā arī novērstu prettiesiska atbalsta izmaksu, atzīst, ka ir pamats apmierināt pieteicējas prasījumu par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu un uzdot komisijai tos atlīdzināt ar priekšnosacījumu, ka ir saņemts Eiropas Komisijas lēmums, kas atļauj šādu atbalstu attiecīgā apmērā, vai kamēr nav uzskatāms, ka šāds lēmums pieņemts. Savukārt Ekonomikas ministrijai uzliekams pienākums divu mēnešu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas iesniegt Eiropas Komisijai attiecīgu komercdarbības atbalsta paziņojumu.

Apgabaltiesa uzsver, kamēr nav saņemts Eiropas Komisijas lēmums, kas atļauj šādu valsts atbalstu attiecīgā apmērā (vai kamēr nav uzskatāms, ka šāds lēmums pieņemts), pieteicējai ar šo spriedumu nav piešķirtas tiesības saņemt mantisko zaudējumu atlīdzinājumu 19 333,84 *euro* apmērā, un Komisijai nav pienākuma to izmaksāt.

[34] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka komisijai uzliekams pienākums atmaksāt pieteicējai tās samaksāto valsts nodevu 28,46 *euro* apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 11.panta ceturto daļu, Administratīvā procesa

likuma 126.panta pirmo daļu, 246.-251.pantu un 254.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

daļēji apmierināt SIA „Tovtra" pieteikumu par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu.

Uzdot Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai atlīdzināt SIA „Tovtra" mantiskos zaudējumus 19 333,84 *euro* apmērā ar priekšnoteikumu, ka ir saņemts Eiropas Komisijas lēmums, kas atļauj šādu atbalstu attiecīgā apmērā, vai kamēr nav uzskatāms, ka šāds lēmums pieņemts.

Uzdot Ekonomikas ministrijai divu mēnešu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas iesniegt Eiropas Komisijai attiecīgo komercdarbības atbalsta paziņojumu.

Pārējā daļā pieteikumu noraidīt.

Piespriest no Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas par labu SIA „Tovtra" tās samaksāto valsts nodevu 28,46 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente S.Kanenberga

Tiesneses I.Meldere

A.Šteinberga